

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 12 czerwca 2019 r.

ZP-NKWR.431.2.32.2019.PSZ

Pan
Mariusz Winiarz
Kierownik
Ośrodka Pomocy Społecznej
w Polanicy – Zdroju

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 23 – 24 maja 2019 r., na podstawie art. 186 pkt 3 lit. a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. 2018 r. poz. 998 z późn. zm.) dalej zwanej „ustawą”, kontrolerzy Piotr Szafarowicz – główny specjalista oraz Honorata Borowiec – starszy inspektor wojewódzki z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Ośrodku Pomocy Społecznej w Polanicy – Zdroju, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem”.

Przedmiotem kontroli była ocena organizacji systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodności zatrudnienia z wymaganymi kwalifikacjami pracowników Ośrodka realizujących zadania wynikające z ustawy w okresie od 1 maja 2018 r. do dnia 23 maja 2019 r. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 13 grudnia 2018 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem Kontroli na I półrocze 2019 r.

W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Polanicy – Zdroju pełnił Pan Mariusz Winiarz, odpowiedzialny za realizację zadań w obszarach podlegających ocenie. W wyniku przeprowadzonej w Ośrodku kontroli wydaje się ocenę pozytywną, a jej uzasadnieniem jest ustalony stan faktyczny i prawny.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli pod numerem 1/2019. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie dokumentacji potwierdzającej realizację zadań z zakresu organizacji systemu pracy z rodziną, aktów prawa miejscowego, aktów

wewnątrzzakładowych, dokumentacji z akt osobowych potwierdzającej kwalifikacje zawodowe i zatrudnienie pracowników oraz oświadczeń złożonych przez kierownika, asystenta rodziny i głównego księgowego Ośrodka.

Zgodnie z art. 7 ustawy, inspektorzy przeprowadzający czynności kontrolne otrzymali od kierownika Ośrodka – administratora danych osobowych – pisemne upoważnienia do przetwarzania danych osobowych w zakresie objętym kontrolą oraz zostali zobowiązani do zachowania ich w tajemnicy (*dowód: akta kontroli str. 13 – 16*).

Ośrodek Pomocy Społecznej w Polanicy – Zdroju jest jednostką organizacyjną i budżetową Gminy Polanica – Zdrój. Bieżącą działalność Ośrodka reguluje uchwała nr XIII/70/2015 Rady Miejskiej w Polanicy – Zdroju z dnia 10 września 2015 r. w sprawie uchwalenia statutu Ośrodka Pomocy Społecznej w Polanicy – Zdroju oraz zarządzenie nr 8/2018 Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Polanicy – Zdroju z dnia 25 lipca 2018r. w sprawie zatwierdzenia Regulaminu Organizacyjnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Polanicy – Zdroju. Zgodnie z § 15 ust. 1 pkt 1 Regulaminu w strukturze organizacyjnej Ośrodka funkcjonuje „Dział Pomocy Społecznej i Wspierania Rodziny” odpowiedzialny m.in. za realizację zadań gminy dotyczących asysty rodzinnej, udzielania wsparcia i pomocy socjalnej, poradnictwa, itp. Burmistrz Miasta upoważnił kierownika Ośrodka – Pana Mariusza Winiarza – do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania decyzji w tych sprawach (upoważnienie nr 22/2016 z dnia 12 lutego 2016 r.) (*dowód: akta kontroli str. 21 – 22, 27 – 57*).

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny. Mając na uwadze powyższe, Rada Miejska w Polanicy – Zdroju podjęła kolejną uchwałę nr XI/80/2017 z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Polanicy – Zdroju na lata 2018 – 2020. Program składa się z ośmiu części. We wstępie wskazano, że określone w Programie zadania do realizacji są spójne z kierunkami działań przyjętymi w innych aktach prawnych, m.in. ustawie o pomocy społecznej, ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawie o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” oraz ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. W części drugiej Programu dokonano diagnozy sytuacji rodzin w gminie. Ustalono, że główną przyczyną korzystania osób lub rodzin ze świadczeń pomocy społecznej jest bezrobocie, natomiast powodem udzielania pomocy przez Ośrodek jest ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność lub ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych. Jako główny cel Programu przyjęto tworzenie systemu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności

w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez zintegrowane i spójne działania na rzecz dziecka i rodziny w zakresie wzmacniania roli rodziny jako naturalnego środowiska do rozwoju dziecka. Pośród celów szczegółowych należy wyróżnić działania mające na celu umożliwienie powrotu dzieci z pieczy zastępczej do rodziny naturalnych, wzmacnianie funkcji opiekuńczo – wychowawczej rodziny oraz podejmowanie współpracy z instytucjami, stowarzyszeniami lub organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny. Zgodnie z harmonogramem, w latach 2018 – 2020, Program przewiduje realizację zadań w zakresie: udziału w kampaniach, konferencjach, programach profilaktycznych, edukacyjnych i wspierających działania rodziny, pracy socjalnej, specjalistycznego poradnictwa, pomocy finansowej i rzeczowej, wsparcia asystenta rodziny, współpracy ze szkołami, policją, służbą zdrowia, kuratorami, sądem oraz centrami pomocy rodzinie.

Głównym realizatorem i koordynatorem Programu jest Ośrodek, wspierany przez następujących partnerów: Gminny Zespół Interdyscyplinarny, Komisariat Policji, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe i ochrony zdrowia, kuratorów społecznych i zawodowych oraz Sąd Rejonowy w Kłodzku. Realizacja zadań określonych w Programie finansowana jest ze środków własnych gminy, dotacji z budżetu państwa oraz innych środków pozabudżetowych. Autorzy dokumentu przewidują efekty Programu w postaci zintegrowanego systemu pomocy w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Program na bieżąco podlega monitoringowi, ewaluacji i kontroli (*dowód: akta kontroli str. 17 – 19, 58 – 66*).

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy, za organizację i prowadzenie pracy z rodziną odpowiedzialna jest gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania. Gmina Polanica – Zdrój zapewniała, za pośrednictwem Ośrodka, różne formy pracy z rodziną, o których mowa w art. 10 ust. 3 ustawy. W ramach konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo – wychowawczych mogły korzystać ze wsparcia i pomocy psychologa przyjmującego dwa razy w tygodniu, tj. w poniedziałki i środy w godzinach od 16:00 do 18:00 w „Niebieskim Pokoju” w Komisariacie Policji w Polanicy – Zdroju. Pomocy psychologicznej udzielał również psycholog w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Eskulap”, raz w tygodniu, w każdy wtorek od godziny 8:30 do 11:30. W celu zwiększenia dla rodzin dostępności do usług psychologicznych, Ośrodek realizował projekt „Dołącz do aktywnych”, w ramach którego od lipca 2018 r. do stycznia 2019 r., prowadzono konsultacje

psychologiczne w wymiarze 5 godzin miesięcznie. W ramach projektu prowadzona była również terapia dla rodzin przeżywających trudności w opiece i wychowaniu nad dziećmi. Informacje o możliwości skorzystania z takiej pomocy dostępne były na stronie internetowej. Ośrodek nie posiadał wśród swoich pracowników mediatora czy specjalisty do spraw mediacji, więc udział w mediacjach brali, zgodnie z posiadanymi kwalifikacjami i kompetencjami, pracownicy socjalni i asystent rodziny. W okresie objętym kontrolą, żadna rodzina nie złożyła wniosku o udzielenie pomocy w postaci usług opiekuńczych i specjalistycznych.

Pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego i cywilnego, udzielał w Ośrodku w wymiarze 2 godzin miesięcznie prawnik, w ramach realizacji projektu „Dołącz do aktywnych”. Również każdy z mieszkańców Gminy Polanica – Zdrój, znajdujący się w trudnej sytuacji, mógł skorzystać z pomocy radcy prawnego w Urzędzie Miasta, raz w tygodniu, w środy w godzinach od 11:00 do 13:00.

W ramach obowiązku organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych "grupami wsparcia" lub "grupami samopomocowymi", Ośrodek udostępniał w swojej siedzibie salę dla Grupy Rodzinnej „Al – Anon”. W każdy wtorek od godziny 18:00 do 20:00 odbywały się spotkania dla kobiet z rodzin dotkniętych chorobą alkoholową (*dowód: akta kontroli str. 22, 71 – 72*).

W okresie objętym kontrolą w Ośrodku był zatrudniony, na pełnym etacie, jeden asystent rodziny. Asystent realizował swoje obowiązki służbowe w systemie zadaniowego czasu pracy. Praca asystenta nie była łączona z obowiązkami pracownika socjalnego na terenie gminy, jak również asystent nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę, co zgodne jest z art. 17 ust. 2 – 4 ustawy.

Na dzień kontroli asystent prowadził pracę z 12 rodzinami i obejmował opieką m.in. osoby samotnie wychowujące dzieci, rodziny wielodzietne, rodziny dotknięte przemocą domową oraz jedną rodzinę, wobec której realizowane były zadania określone w ustawie o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. W przypadku dwóch rodzin objętych asystą, konieczne były działania mające na celu ograniczenie ryzyka umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej.

Kierownik Ośrodka wydał zarządzenie nr 6/2018 z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie „dokumentacji do pracy asystenta rodziny w Ośrodku Pomocy Społecznej w Polanicy – Zdroju”. Zarządzeniem wprowadzono ujednolicone druki dokumentów dotyczące m.in. wniosku o objęcie rodziny wsparciem asystenta, zgody rodziny na podjęcie współpracy, planu pracy z rodziną, okresowej oceny sytuacji rodziny oraz sprawozdania końcowego z pracy asystenta w rodzinie. Na podstawie losowo wybranych pięciu akt zawierających

dokumentację pracy asystenta z rodziną, dokonano oceny prawidłowości i zgodności prowadzonych zadań z wymogami określonymi w ustawie i stwierdzono:

- a) zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy, pracownik socjalny przeprowadzał wywiad środowiskowy w przypadku gdy Ośrodek podjął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych;
- b) zgodnie z art. 11 ust. 2 i 3 ustawy, pracownik socjalny po dokonaniu analizy sytuacji rodziny występował do kierownika Ośrodka z wnioskiem o przydzielenie jej asystenta;
- c) zgodnie z art. 11 ust. 4 ustawy, kierownik Ośrodka niezwłocznie wyrażał zgodę na przydzielenie rodzinie asystenta. Zgoda wyrażona była pisemnie w stosownej części wywiadu środowiskowego oraz na druku wewnętrznym pn. „Wniosek o objęcie rodziny wsparciem asystenta rodziny”;
- d) zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy, każda z rodzin podpisywała zgodę na podjęcie współpracy z asystentem na druku wewnętrznym pn. „Zgoda na podjęcie współpracy rodziny z asystentem rodziny”;
- e) z chwilą podjęcia pracy z rodziną asystent zbierał dane i informacje w celu przygotowania tzw. oceny sytuacji rodziny. Dokument zawierał m.in. ocenę aktualnej sytuacji z perspektywy członków rodziny, jej oczekiwania i potrzeby oraz informacje o rodzinie zebrane od pracowników innych służb i instytucji;
- f) zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy, asystent dla każdej rodziny opracowywał i realizował „Plan pracy z rodziną” – wykorzystując druk wewnątrz Ośrodka. Plany obejmowały zakres realizowanych zadań, terminy na ich wykonanie oraz przewidywane efekty. Plany pracy z rodziną przygotowywane były średnio po okresie 1 miesiąca od objęcia rodziny asystą. Dokumenty były podpisywane przez asystenta, członków rodziny i pracownika socjalnego;
- g) zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, asystent na druku wewnętrznym, dokonywał okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co 6 miesięcy, i przekazywał dokument do akceptacji kierownika Ośrodka;
- h) w przypadku zakończenia pracy z rodziną asystent sporządzał, na druku wewnętrznym, sprawozdanie końcowe i przekazywał je do akceptacji kierownikowi Ośrodka;
- i) zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 16 ustawy, funkcjonowanie każdej rodziny, z którą zakończono pracę, było monitorowane co najmniej przez okres 6 miesięcy, również przez pracowników socjalnych Ośrodka.

Asystent w związku z prowadzoną pracą z rodziną podejmował działania ukierunkowane na motywowanie członków rodziny do utrzymania zatrudnienia, regulacji sytuacji mieszkaniowej, pomocy w sprawach urzędowych, nabywania umiejętności prowadzenia

gospodarstwa domowego, poprawę stanu zdrowia czy pomocy w zachowaniu i utrzymaniu abstynencji od alkoholu. W przypadku rodzin, których dzieci zostały umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej, asystent brał udział w zespołach do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka. W rodzinach, w których została wszczęta procedura „Niebieskie Karty” asystent był członkiem grup roboczych. Każdorazowy kontakt z rodziną był odnotowywany przez asystenta i podpisywany przez członka rodziny na druku wewnętrznym pn. „Dziennik wizyt w środowisku rodzinnym” (*dowód: akta kontroli str. 25 – 26, 73 – 74, 78 – 97*).

Na podstawie art. 29 i art. 31 ustawy, rodzina przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych może być objęta pomocą rodziny wspierającej, która przy współpracy asystenta rodziny, pomaga w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego i kształtowaniu podstawowych ról społecznych. Z rodziną wspierającą wójt zawiera umowę określającą zasady zwrotu kosztów związanych z udzielaniem pomocy. Kierownik Ośrodka oświadczył, że w okresie objętym kontrolą, nie udało się pozyskać żadnych kandydatów na rodziny wspierające. Stosowne ogłoszenia o naborze zostały zamieszczone na stronie internetowej Ośrodka oraz na tablicy ogłoszeń (*dowód: akta kontroli str. 98 – 99*).

W związku z art. 176 pkt 3 lit. c ustawy kierownik Ośrodka oświadczył, że na terenie gminy Polanica – Zdrój nie są prowadzone placówki wsparcia dziennego w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Jednocześnie kierownik Ośrodka poinformował, że w Polanicy – Zdroju działają dwie świetlice profilaktyczno – wychowawcze, do których uczęszczają również dzieci z rodzin objętych asystą. Świetlice prowadzą działalność codziennie od poniedziałku do piątku w godzinach od 12:00 do 16:00, a gdy jest potrzeba, także w soboty. W świetlicach dzieci mają zapewniony drobny posiłek. Każda ze świetlic ma swojego kierownika i wychowawców. Nadzór merytoryczny sprawuje przedstawiciel oświaty, natomiast nadzór finansowy przedstawiciel Urzędu Miejskiego. O braku realizacji przez Gminę Polanica – Zdrój zadania własnego w zakresie prowadzenia placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienia w nich miejsc dla dzieci, organ kontroli powiadomi Burmistrza odrębnym pismem (*dowód: akta kontroli str. 23 – 24*).

Zgodnie z art. 176 pkt 5 i art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości 10 %, 30 % lub 50% wydatków na opiekę i wychowanie w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej

albo rodzinnym domu dziecka lub 10 %, 30 % lub 50% średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej.

Główny księgowy Ośrodka złożył oświadczenie, że na dzień kontroli, tj. 23 maja 2019 r., troje dzieci z Gminy Polanica – Zdrój jest umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej, natomiast sześcioro w rodzinnej pieczy zastępczej. Na podstawie not obciążeniowych wystawionych przez Powiat Kłodzki, Gmina Polanica – Zdrój w okresie od maja 2018 r. do maja 2019 r. poniosła wydatki w łącznej kwocie 42.298,44 zł (*dowód: akta kontroli str. 100*).

Rada Miejska w Polanicy – Zdroju podjęła uchwałę nr IV/27/2019 z dnia 24 kwietnia 2019 r. w sprawie przyjęcia sprawozdania z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Polanicy – Zdroju za rok 2018 oraz wykazu potrzeb w zakresie pomocy społecznej na 2019 rok. W części sprawozdania oznaczonej numerem 3.1 przedstawiono realizację przez Ośrodek zadań z zakresu wspierania rodziny w 2018 roku oraz potrzeby w tym zakresie na rok następny, co potwierdza realizację obowiązku wynikającego z art. 179 ust. 1 ustawy. Stosowny dokument został przedłożony przez kierownika Ośrodka w Biurze Rady Miejskiej w Polanicy – Zdroju w dniu 13 marca 2019 r. (*dowód: akta kontroli str. 22, 67 – 77*).

W okresie objętym kontrolą, zadania z zakresu wspierania rodziny realizowało w Ośrodku czterech pracowników, w tym trzech pracowników socjalnych i jeden asystent rodziny. Na podstawie potwierdzonych za zgodność z oryginałem kopii dyplomów i świadectw złożonych w aktach osobowych wyżej wymienionych osób stwierdzono, że wszyscy spełniają wymogi kwalifikacyjne określone odpowiednio w ustawie o pomocy społecznej oraz ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Dodatkowo, osoba zatrudniona na stanowisku asystenta rodziny, złożyła oświadczenie o braku ingerencji sądu w wykonywanie władzy rodzicielskiej, o braku obowiązku alimentacyjnego wynikającego z tytułu egzekucyjnego oraz braku skazania prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe (*dowód: akta kontroli str. 101*).

Biorąc pod uwagę obowiązek gminy wynikający z art. 176 pkt. 2 i pkt 4 lit. b ustawy o konieczności tworzenia możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny, stwierdzono w aktach osobowych asystenta rodziny liczne zaświadczenia potwierdzające jego udział w szkoleniach w zakresie wspierania i pracy z rodziną, organizowanych m.in. przez Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej we Wrocławiu. Udział w szkoleniach finansowany był ze środków budżetowych Ośrodka (*dowód: akta kontroli str. 23*).

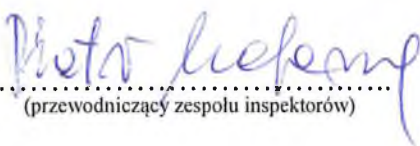
Mając na względzie art. 177 ustawy, Ośrodek w okresie objętym kontrolą realizował rządowy program z zakresu wspierania rodziny pn. „Program asystent rodziny i koordynator

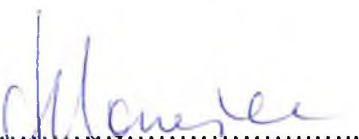
rodzinnej pieczy zastępczej”. W ramach Programu sfinansowano zatrudnienie asystenta rodziny (*dowód: akta kontroli str. 24, 75*).

W wyniku przeprowadzonej kontroli kompleksowej w trybie zwykłym w Ośrodku Pomocy Społecznej w Polanicy – Zdroju nie stwierdzono nieprawidłowości leżących po stronie jednostki.

Pouczenie

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz.U. z 2018, poz. 998 z późn. zm.).

.....
(przewodniczący zespołu inspektorów)

.....
(członek zespołu inspektorów)

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU
.....
(kierownik komórki do spraw kontroli)

KIEROWNIK ODDZIAŁU
Nadzoru i Kontroli Wspierania Rodziny
w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej

Ewa Oleniacz